

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ЕТТБ ПРЕЗИДЕНТИ БИЛАН МУЗОКАРА ЎТКАЗДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 11 июнь куни Европа тикланиш ва тараққиёт банки президенти Сума Чакрабарти билан видеоалоқа орқали музокара ўтказди.

Сўхбат аввалида давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикасининг Европа тикланиш ва тараққиёт банки билан муносабатларида кейинги йилларда юксак даражага эришилгани ва самарали ўзаро ҳамкорлик амалга оширилаётганини катта мамнуният билан қайд этди.

Бугунги кунда лойиҳалар портфели қарийб 1,2 миллиард долларни ташкил этиб, барча устувор йўналишларни қамраб олган. Ажратилган маблағларнинг учдан бири хусусий сектор ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга, шу жумладан, республикада коронавирус пандемиясининг салбий оқибатларини камайтиришга йўналтирилмоқда. Бундан ташқари,

томонлар умумий қиймати 1 миллиард доллар бўлган янги лойиҳа тақлифларини қўриб чиқмоқдалар. Банк экспертлари Ўзбекистонда давлат-хусусий шериклиги, капитал бозорини ривожлантириш, банк тизимини ислоҳ қилиш ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари бўйича қонун ҳужжатлари ва стратегик ташаббусларни ишлаб чиқишда ҳам фаол иштирок этдилар. ЕТТБ Тошкентдаги ваколатхонасини кенгайтирди, Андижон шаҳрида офисини

очди. Келгуси йилда Урганч шаҳридаги офис ўз ишини бошлаши кутилмоқда. Президентимиз ҳамкорлиқнинг амалий натижалари ҳақида сўз юритар экан, ўзаро ишончни мустаҳкамлаш ва самарали ҳамкорликни ривожлантиришга қўшган қатъий ҳиссаси ва бу борадаги фаол саъй-ҳаракатлари учун Сума Чакрабартига самимий миннатдорлик билдирди. Етакчи халқаро молиявий институт раҳбари бундай шаклдаги учрашунинг ташкил этилгани учун чўқур миннатдорлик билдириб, банк Ўзбекистонда амалга оширилаётган янги ислохотлар йўлини ва Марказий Осиёдаги минтақавий сиёсатни ҳар томонлама, шу жумладан, лойиҳалар

портфели ва молиявий-техник кўмак ҳажмини кенгайтириш орқали қўллаб-қувватлашда қатъий эканини таъкидлади. Сума Чакрабарти Сирдарё вилоятидаги фавкулдда ҳодиса оқибатларини бартараф этиш ва мамлакатимизда пандемия кенг ёйилишининг олдини олиш бўйича қўрилган комплекс чора-тадбирларни юксак баҳолади. Видеомулоқот чоғида ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш масалалари батафсил қўриб чиқилди. ЕТТБнинг давлат корхоналарини трансформация қилиш ва банкларни хусусийлаштиришдаги иштирокига, энергетика ва нефть-газ тармоқларини ислоҳ қилиш, ажратилган кредитларни

самарали ўзлаштириш, бизнесни, шу жумладан, тўқимачилик тармоғидаги лойиҳаларни молиялаштиришни кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди. Фаол мулоқот ва алмашинувларни давом эттиришга, жумладан, Тошкент шаҳрида бўлажак Хорижий инвесторлар кенгашининг учрашуви ва 2023 йилда Самарқанд шаҳрида ЕТТБ Бошқарувчилар кенгаши мажлисини ўтказишга биргаликда тайёргарлик қўриш борасида келишиб олинди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Матбуот хизмати суратлари.

Тараққиёт мезонлари

ТОШКЕНТ МЕТРОСИНИНГ ЮНУСОБОД ЙЎНАЛИШИДА БУНЁДҚОРЛИК ИШЛАРИ ЯКУНИГА ЕТДИ

Уzunлиги 2,9 километр бўлган “Туркистон” ва “Юнусобод” метро бекатларида қурилиш-монтаж ва пардозлаш ишлари нихоясига етиб, “Шахристон” бекатига уланди. Метро поездларининг синов тариқасида ҳаракатланиш ишлари амалга оширилди.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси тизимида Геология фанлари университети фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида” қарори қабул қилинди.

Геология соҳасида таълим, илмий-тадқиқот ва амалиёт интеграциясига ихтисослашган, Давлат геология қўмитаси таъсисчилигида давлат муассасаси шаклидаги Геология фанлари университети ташкил этилади.

Университет Давлат геология қўмитаси, тоғ-кон саноати корхоналари ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари учун геология йўналишидаги малакали кадрлар тайёрлаш ҳамда илмий-тадқиқот ишларини бажариш бўйича республиканинг ихтисослашган олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасаси ҳисобланади.

Университетда талабалар Ўзбекистон Республикасининг давлат таълим стандартлари асосида геология ва кончилик йўналишидаги етакчи хорижий олий таълим муассасалари, шу жумладан, Санкт-Петербург кончилик университети (Россия Федерацияси) қўшма таълим дастурлари бўйича, улар билан эришилаётган келишувларга мувофиқ ўқитилади.

Университетга талабалар Давлат геология қўмитаси буюртмаларига асосан шакллантириладиган ва ҳар йили тасдиқланадиган республика ОТМлари ўқишга қабул қилиш параметрларидан келиб чиққан ҳолда давлат буюртмаси ҳамда тўлов-контракт асосида қабул қилинади.

Геология фанлари университетининг Геоинновацион технологиялар маркази ҳамда Университет ҳузурида етакчи геология ва кончилик йўналишидаги хорижий олий таълим муассасаларининг, шу жумладан, Санкт-Петербург кончилик университети махсус умумтаълим ва базавий техник фанларини ўқитишга ихтисослашган Бошланғич муҳандислик тайёрлаш маркази ташкил этилади.

Кун мавзуси

23 МИНГ ГЕКТАР МАЙДОНДА ЯНГИ ТОКЗОРЛАР БАРПО ЭТИЛАДИ

унинг 20 минг гектарида томчилатиб сугориш технологияларини жорий этиш белгиланди

Мутахассислар фикрича, бир гектар майдонда гўза ўрнига узум етиштирилса, пахтага нисбатан етти баробар кўп даромад олиш мумкин. Кейинги йилларда узумчиликка жиддий эътибор қаратилаётгани ҳам шундан.

Жумладан, Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги ҳузурида Узумчилик ва виночиликни ривожлантириш агентлиги ташкил этилди. Миришкор боғбонлар тажрибаларидан унумли фойдаланиш, бунинг учун уларга зарур қулайликлар яратиш мақ-

садида эса агентлиқнинг Узум етиштирувчилар ва вино тайёрловчиларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси фаолияти йўлга қўйилгани натижасида ҳосилдорлик ва экспорт кўрсаткичлари ҳам тобора орта бошлади.

Давоми 3-бетда

Адиблар хиёбонидаги ўйлар

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ ВА ЎЗБЕК РОМАНЧИЛИГИ (Ўзликни англаш мажмуаси)

Кейинги йилларда Ўзбекистонда миллий маданият, адабиёт ва санъатга бўлган эътибор янги бир босқичга кўтарилди, тамомила ўзгача мазмун ва моҳият кашф этди.

Китобхонлик маданиятини юксалтиришга қаратилган фармойишлар, ижод аҳлига яратилиб берилаётган шарт-шароитлар, ижод мактабларининг очилиши, пойтахтнинг қўқ марказида Адиблар хиёбонининг бунёд этилиши бунинг ёрқин далилидир. Утган йили якунида пойтахтимизда Абдулла Қодирий ижод мактаби ва музейининг очилиши халқимиз маънавий ҳаётидаги энг унутилмас воқеалардан бири бўлган. Мамлакатимиз раҳбари ушбу масканга ташрифи чоғида мажмуанинг аҳамияти ҳақида гапира туриб, бу жой “Ўзликимизни англаш мажмуаси бўлади”, деган фикрни билдирган эди.

Ханим йўлдошев оғин суратлар.

Давоми 6-бетда

ТОШКЕНТ МЕТРОСИНИНГ ЮНУСОБОД ЙЎНАЛИШИДА БУНЁДКОРЛИК ИШЛАРИ ЯКУНИГА ЕТДИ

Бошланғич 1-бетда

Тошкент шаҳрида аҳоли учун қулай шaroитлар яратиш, сифатли транспорт хизматлари кўрсатиш қамровини ошириш ҳамда дунёнинг ривожланган давлатларидан қилинмайдиган замонавий метрополитен хизматини ривожлантириш борасида кенг қўлланма ишлар олиб борилмоқда. Қўчалардаги тирбандликнинг олдини олишда метро энг қулай транспорт воситаси ҳисобланади.

2001 йилнинг август ойида Юнусобод ер ости метро йўлининг 1-босқичи ишга туширилган бўлса, Президентимизнинг ташаббуси билан 2016 йилнинг декабрь ойида мазкур йўналишнинг "Юнусобод" ва "Туркистон" бекатларига бўлган 2,9 километрдан иборат масофада бунёдкорлик ишлари бошланди.

Қурилиш ишлари "Ўзбекистон темир йўллари" акциядорлик жамиятининг "Кўприк қурилиш трести" унитар корхонаси тизимидаги 67-кўприк қурилиш отряди мутахассислари томонидан олиб борилди. "Тошкент метро лойиҳа" масъулияти чекланган жамияти лойиҳалаштирган объектнинг умумий қиймати 103,8 миллион АҚШ доллари тақдирини ташкил этади.

Ушбу лойиҳанинг ер ости туннел қисмини бурғилаш ишлари Германия технологияси бўйича механизациялаштирилган

комплекс қазилар ҳамда юқори сифатли темир-бетон тубинглар ўрнатиш асосида амалга оширилди. Ҳар бир бекат комплекс қурилишида монолит бетон услуби қўлланилди.

Қурувчи мутахассислар томонидан ер ости туннел қисмини ўнг ва чап йўналиши бўйича бурғилаш ишлари 100 фоиз бажарилиб, "Шахристон" бекатига уланди. Коммуникация (электр ва алоқа кабелларни тортиш) ишлари ҳам якунланди.

"Туркистон" ва "Юнусобод" метро бекатларида қурилиш-монтаж ва пардозлаш ишлари низоҳасига етди ҳамда бекатларнинг 4 томонли пидедалар ўтиш йўлаклари тўлиқ қуриб битказилди. Ер ости туннел қисми ва бекатларнинг ўнг ва чап йўналишларида 2,9 километрдан иборат темир йўллари ўтказилиб, метро поездларининг синов тарқасида ҳаракатланиши амалга оширилди. "Туркистон" ва "Юнусобод" бекатлари бекатларида Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган замонавий қурилиш хомашёларидан фойдаланиб, замонавий турникетлар, ер ости туннел қисми ва бекатларда эса тежамкор ёритиш чироқлари ўрнатилди.

Шунингдек, бекатлар таркибидидаги ним-тортиш электр станцияларида замонавий ва тежамкор трансформаторлар ўрнатилганлиги электр энергияси сифатли ва узулқисс етказилишини таъминлашга хизмат қилади.

Яна бир эътиборли жиҳати шуки, қурувчилар томонидан имкониятни чекланган, кўзи оқиз йўловчилар учун ҳам бекатлар платформасида қулай ва хавфсиз махсус буртиб чиққан тактил плиталар ўтказилганлиги поезд вагонларига чиқишда қўшимча хавфсизликни таъминлаш имконини беради. Шунингдек, бекатларга тушиш ва чиқиш зиналарининг электромобил аравачалар билан жиҳозлангани имконияти чекланган йўловчиларнинг улардан тушиш ва кўтарилиши учун қўшимча қулайлик яратади.

Тошкент метрополитенининг Юнусобод линияси иккинчи босқичи қурилишида Германия ҳамда Италиянинг жаҳонга машҳур корхоналарида ишлаб чиқарилган замонавий қурилиш техникаларидан ҳам унумли фойдаланилди. Марказий Осиёда ягона бўлган, 220 тонналик юкни кўтарадиган

занжирли 2 та кран, 70 тонналик юкни аниқликдаги (телескопик) 3 та автокран, ишлаб чиқариш қуввати соатига 20 ва 40 куб метрни ташкил этувчи мобил бетон заводлари, металлпрокатта ишлов берувчи 14 та қурилма, ўта оғир, 350 тонналик юкларни ташувчи иккита автоулов ҳамда қурилиш қозилари қоқадиган ва бурғилаш ускуналаридан ер ости бекати ҳамда линияларини қуришда унумли фойдаланилди.

"Туркистон" бекати ўзига хос кўркем дизайни бўйича Тошкент метрополитенининг ҳеч бир бекатини таққорламайди. Унинг чап ва ўнг томонидан иккитадан тўртта кириш йўлаги қурилди ва атрофи ободонлаштирилиб, замонавий мониторлар ўрнатилди. Ҳар томонлама қулай чиптаҳона ва замонавий электрон турникетдан фойдаланиш ҳам йўловчилар вақтини тежаш учун қўшимча имконият яратади.

Бекатнинг ички қисми оппоқ мрамр плиталар билан безатилган бўлиб, 100 метрлик перрон ва унда оқ мрамр тошлар билан безатилган 2 қатор устунлар ўрнатилган. Чап томондаги деворга ён қўшимчи бўлган Қозғистон, Тожикистон, Қирғизистон, Туркменистоннинг диққатга сазовор жойлари, тарихий масканлари, унга қарама-қарши томонда эса юртимизнинг қадимий Бухоро, Самарқанд, Хоразм, Қашқадарё, Сурхондарё, Жиззах, Сирдарё

вилоятлари ва Тошкент шаҳри ҳамда Фарғона водийсининг тарихий обидалари, муқаддас қадамжолари мозаика кўринишидаги суратларда ўз ифодасини топган.

Бекатларнинг ҳар бир ҳудуди тўлиқ қузутов ва хавфсизлик камералари, замонавий кондиционерлар ҳамда ҳаво вентиляторлари билан жиҳозланди, кириш ва чиқиш жойларида йўналиш белгилари ўрнатилди.

"Юнусобод" бекати "Туркистон"га нисбатан қурилиши ва безак бериш учун ишлатилган материаллар ранги ва кўриниши ҳамда дизайни бўйича бироз фарқ қилади. Уларнинг кўриниши ва кўркем фасади бир-бирини мутлақо таққорламайди. Яъни "Юнусобод" бекатининг ички қисми ҳамда 100 метрлик перрон ўзига хос қия шаклда бунёд этилган. Қўшимча кўркемлик берадиган бу жиҳат, унинг ўртасида бир қаторлик нақшкор устунларнинг дид билан бунёд этилгани бекатнинг янада мухташам ва кўркем қиёфа касб этишини таъминлайди.

Бекатга кириш қисмида Тошкент шаҳрининг замонавий ва қадимий манзаралари акс этган тасвирий ойна кўринишидаги суратлар ўрнатилган. Унинг икки томони эса 6 та замонавий монитор билан жиҳозланган.

Юнусобод линияси янги бекатлар билан ҳисоблаганда 8 тага етди. Улар эндиликда Аҳмад Дониш кўчасида қурилган "Туркистон", "Юнусобод" ҳамда мавжуд "Шахристон", "Бодомзор", "Минор", "Абдулла Қодирий", "Юнус Ражабий", "Минг ўрик"дан иборат. Ушбу йўналиш "Юнус Ражабий" бекатидан Чилонзор йўлининг "Амир Темур" ҳамда "Минг ўрик" бекатидан эса Ўзбекистон йўлининг "Ойбек" бекатига уланди.

Ушбу йўналишнинг янги бекатлари фойдаланишга топширилгач, бир кунда "Юнусобод" бекатида қўшимча 5 минг йўловчи, "Туркистон" бекатида эса 2,5 минг йўловчига хизмат кўрсатилади.

Рустам ХАЙДАРОВ,
"Ўзбекистон темир йўллари"
акциядорлик жамиятининг
ахборот-таҳлилий медиа маркази
мутахассиси,

Абдурауф КОРЖОВОВ,
"Янги Ўзбекистон" муҳбири

Тадбир

Озиқ-овқат хавфсизлиги тизими халқаро стандартларга мослаштирилади

Ирода АНВАРЖОН КИЗИ,
"Янги Ўзбекистон" муҳбири

Статистик маълумотларга кўра, жаҳонда ҳар йили 600 миллион киши сифатсиз озиқ-овқатдан захарланиб, 400 минг нафари шу сабаб вафот этади. Ачинарлиси, озиқ-овқатдан касалланиш бўйича ўлим кўрсаткичининг 30 фоизини 5 ёшгача бўлган болалар ташкил этмоқда.

Миллий матбуот марказида "Аккредитация: Озиқ-овқат хавфсизлигини ошириш" мавзусида ўтказилган брифингда шу каби масалаларга эътибор қаратилди.

Замонавий дунёда озиқ-овқат таркибига сунъий қўшимчаларни қўшиб ортб бораётган бир вақтда истеъмол маҳсулотларининг хавфсиз ва сифатли эканига ишонч ҳосил қилиш ҳар биримиз учун муҳим ҳисобланади. "Ўз-стандарт" агентлиги ҳузуридаги Аккредитация маркази ходимлари иштирокида ўтган учрашувда маҳсулот хавфсизлиги ва сифати нафақат ишлаб чиқариш корхонасидаги янги асбоб-ускуна ва замонавий технологиялар, балки маҳсулотнинг белгиланган талабларга мос келишини текшириш, яъни сифатини назорат қилишга ҳам боғлиқ экани таъкидланди. Бунинг учун озиқ-овқат намуналари махсус синов лабораторияларида текширишдан ўтказилади.

Ҳозир Ўзбекистонда миллий аккредитация тизимида 600 та синов лабораторияси, маҳсулот ва хизматлари сертификатлаштирувчи 80 та, менежмент тизимлари сертификатлаштирувчи 23 та муассаса, 22 та инспекция идораси ва 110 дан ортиқ метрология хизмати фаолият кўрсатмоқда. Улар юртимиздаги озиқ-овқат сифати ва хавфсизлигини баҳолаб боради.

— Озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришда, аввало,

уларнинг хавфсизлигини ўйлашимиз керак, — деди Аккредитация маркази директори Анасхон Зокиров. — Ана шу талаб асосида ишлаб чиқаришни ривожлантирсак, мамлакатда рақобат муҳити шаклланиши ҳисобига озиқ-овқатларнинг сифат кўрсаткичлари ортб, нархлари пасайишига олиб келади. Бу жараёнда органик маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳам жадаллашади. Мазкур йўналиш жуда катта тизим бўлиб, у маҳсулотни етиштирилдиган тупроқ сифатига қўйилдиган талабдан бошлаб, истеъмолчи дастурхонига етгунча бўлган узоқ муддатли жараённинг ҳар бир босқичини баҳолаб боришни тақозо этади. Айни пайтда бизда бу борадаги ишлар бошланган. Шу кунга қадар халқаро экспертлар баҳолари асосида 45 та ишлаб чиқариш корхонасига Global G.A.P халқаро сертификати берилди. Тез орада яна 100 дан ортиқ корхонани мазкур талаб асосида сертификатлаштириш кўзда тутилган.

Ийгилишда Аккредитация маркази 2020 йил 17 апрелдан эътиборан Халқаро лабораториялар аккредитация ҳамкорлигида аъзолик макомига эришгани алоҳида эътироф этилди. Айни пайтда миллий тизимни халқаро талабларга уйғунлаштириш мақсадида хорижий давлатларнинг IAF ва ILAC аккредитация органилари билан ҳамкорлигини ривожлантириш ишларини олиб бормоқда.

Ирода ТОШМАТОВА,
"Янги Ўзбекистон" муҳбири

Мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорлик иқтисодиётнинг ўсиш нуқтасига айланди. Бугун мазкур соҳада ишлаб, рўзгор тебратётган, ўзи, оиласи, маҳалладошларини иш билан таъминлаётган, тадбиркорликни ривожлантириш орқали камбағалликни қисқартишга ҳисса қўшаётган фуқароларга қулай шарт-шaroитлар яратилиб, давлат қўмағи берилмоқда.

Шу йилнинг 9 июнь куни Президентимиз расмийлигида миллий иқтисодиёт барқарорлигини таъминлашга доир долзарб масалалар муҳокамасига бағишлаб ўтказилган йилги иқтисодий барқарорликни таъминлашнинг асосий йўналишларидан бири кичик бизнесни ривожлантириш экани алоҳида таъкидланди.

Оқдўрғон туманидаги "Lepus Agro Service" қўнғичлик корхонаси раҳбари Фирдавс Хотамов ҳам иш фаолиятини яқка тартибдаги тадбиркорликдан бошлаган.

2016 йилда Москвадаги Россия халқлар дўстлиги университетининг ахборот технологиялари йўналишини тамомлаган ёш ишбилармон шу йилнинг январь ойида "Lepus Agro Service" қўнғичлик корхонасини сотиб олди. 2018 йилда ташкил этилган мазкур МЧК фаолияти тизимли йўлга қўйилгани боис, банкротлик ёқасига келиб қолганди. Фирдавс Хотамов эса корхона ишини қайтадан оёқга қўйиб, илк босқичда минг дон француз қўнғичини боқибди бошлади. Ҳозир улар сон салкам 4 минггага етказилиб, қўнғи гўшти маҳаллий бозор ва супермаркетларга тарқатилляпти. Корхонада 6 киши дўстим, 15 нафари мавсумий иш билан таъминланган.

— Қўнғичлик юртимиз тадбиркорлари учун нисбатан янги йўналиш бўлишига қарамай, сўнгги йилларда сезиларли даражада ривожланиб бораёпти, — деди Фирдавс Хотамов. — Ҳозир қўнғичларни кимдир терисини олиш учун боқса, бошқалар декоративларини боқибди ишқибоз. Бизнинг корхонамиз эса маҳаллий бозорларга фақат қўнғи ўтати чикаради.

Тадбиркорлик

ТАДБИРКОРГА 2,3 МИЛЛИАРД СЎМ ИМТИЁЗЛИ КРЕДИТ АЖРАТИЛДИ

Банк ишончи қандай ва қанча вақтда оқланади?

рамай, сўнгги йилларда сезиларли даражада ривожланиб бораёпти, — деди Фирдавс Хотамов. — Ҳозир қўнғичларни кимдир терисини олиш учун боқса, бошқалар декоративларини боқибди ишқибоз. Бизнинг корхонамиз эса маҳаллий бозорларга фақат қўнғи ўтати чикаради.

**Банк тадбиркорни
қўллаб-қувватлади**

Айни пайтда корхона биноси 4 гектарли фермер хўжалиги ҳудудининг тўртдан бир қисмида жойлашган бўлиб, ер эгалари билан тузилган шартнома асосида қолган 3,5 гектар майдон ҳам "Lepus Agro Service" МЧКга ўтказиб берилди. Бу ҳудудда 3 та қўнғична бино қурилляпти. Корхона раҳбарининг айтишича, ҳозирги бинода кўпи билан 6 мингта қўнғи боқиб ишқибоз бора. Аммо қўнғичлар жуда тез кўпайляпти ва бу жой улар учун тез орада торлик қила бошляпти. Шу боис, 3 та янги бино қурилишини август ойида якунлаш, йил охирига қадар уларда боқилдиган қўнғичлар сонини 20 мингтага етказиш режалаштирилган.

Катта майдонда замонавий бинолар қуриш, уларни илгор технологиялар билан жиҳозлаш озмунча маблаг талаб этмайди. Ёш тадбиркор кредит олиш мақсадида ўз лойиҳаларини "Микрокредитбанк"ка тақдим этади.

Банк ходимлари корхона фаолияти ва истибтоб режалари билан танишгач, лойиҳа келажакига ишонч билдирди. Фирдавс Хотамовга 5 йил муддатта 19 фоиз ставка

асосида 2 миллиард 300 миллион сўм кредит ажратилди. Қўнғичларни, Вазирад Маҳаммаси ҳузуридаги Тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фонди ёш ишбилармонга ажратилган 19 фоизли кредитнинг 4 фоизини тўлаб беришни ўз зиммасига олди. Бу катта иш оstonасида турган тадбиркор учун яхши молиявий таянч бўлади.

**Қўнғи боқибнинг французча
технологияси**

Корхонада, асосан, француз қўнғичлари боқилади. Улар Франциядан келтирилгани боис, "французча усул"да парваришланади. Одатда қўнғичлар урчирилганидан сўнг орадан бир ой ўтган бошляпти ва яна бир ой давомида боласини сути билан бокади. Бунда битта қўнғи 3 ой вақт сарфланади. Француз технологияси бўйича эса қўнғичлар бошляганидан кейин 20 кун ўтиб, яна урчиляпти.

— Франциядан олиб келинган қўнғичлар бироз бошқачароқ усулда боқилади, — дейди Фирдавс Хотамов. — Франциялик мутахассислардан мазкур технологияни ўрганиб, амалда қўлладик. Яхши натижа берапти. Оддий усулга нисбатан бу технологияда қўнғичлар кўп бошляпти ва тез етилади. Яъни ҳар 48 кунда 10 тагача бошляпти ҳамда битта қўнғи 90-100 кунда гўшта тайёр бўлади.

Қўнғи гўшти мазали бўлиш билан бирга, антиаллергенлик хусусияти билан катта афзалликлга эга. У бошқа хайвонлар гўшtidан фарқли тарзда аллергия кузатмагани боис, чақалоқлар ва болаларга ҳам бериш мумкин. Унинг таркиби, айниқса, гемоглобинга бой, холестериндан холи. Шу боис, қандли диабет, гипертония касалликларидан азият чекадиган инсонларга тавсия этилади. Умуман олганда, қўнғи гўшти инсон саломатлигига жуда фойдали. Шунинг учун ҳам маҳаллий

бозорларда унга бўлган талаб йил сайин ортб бораёпти.

— Корхонамизда етиштирилган қўнғи гўштини, асосан, "Макро" супермаркетларига етказиб берамиз, — дейди Фирдавс Хотамов. — Бу борада "Корзинка" супермаркетлар тармоғи билан ҳам шартнома имзоланган, аммо ҳали уларни гўшт билан таъминлай олмаямиз. Бизга ҳатто маҳаллий деҳқон бозорларидан ҳам шартнома тузиш бўйича таклифлар тушляпти. Бироқ ҳозирча уларни рад этишга мажбур бўляпмиз. Чунки аввал қўнғичларни кўпайтириб олишни режалаштирганмиз. Яна учта биномиз ишга туширилгач, қўнғи ойларида кўпал бозор ва савдо дўконларининг талабларини қондириш мумкин бўлади.

Корхонада қўнғи етиштиришни 20 мингга етказиб, икки бозор маҳсулот билан тўлиқ таъминланган, экспортни йўлга қўйиш устида иш олиб борилади. Бунинг учун корхонада 10 тонна сийғима эга музхона мавжуд. Ҳозир Қозғистондан ҳамкорлик бўйича таклифлар тушган. Уларни инобатга олиб, МЧК раҳбарияти келгусида яна битта қўнғичлик корхонасини ташкил этиш, унда боқилдиган қўнғичлари, асосан, хорижга экспорт қилишни режалашмоқда.

**Барча жараёнларни
автоматлаштирилган
қурилмалар бажаради**

Мазкур соҳада, энг асосийси, жониворларга озуқа беришни тўғри ташкиллаштириш ва қўнғичхонада зарур ҳаво ҳароратини ушлаб туриш ҳисобланади. Ушбу жиҳатлар озгина эътибордан четда қолса, қўнғичлардан ажралиб қолиш ҳеч гап эмас.

Шу боис, корхонада бу жараёнлар автоматлаштирилган замонавий қурилмалар ёрдамида амалга ошириляпти.

Мутахассисларнинг айтишича, қўнғичхона ҳарорати йил давомида 19-21 даража орасида туриши керак. Бизнинг иқлим шaroитида эса буни таъминлашнинг имкони йўқ. Замонавий вентиляциялаш тизими бинодаги ҳаво ҳароратини автоматик назорат қилиб, муштқил бошқаради.

Бу ерда қўнғичларни озиклантириш ҳам механизациялаштирилган. Жониворлар жуда нозик бўлгани боис, уларга йил давомида бир хил миқдорда озуқа бериш керак. Шу боис, улар, асосан, грануладан озикланади. Яъни махсус техникалар ёрдамида қўнғичлар учун зарур 7-8 хил озуқа, хусусан, беда, арпа, бўғдой бир хил миқдорда олинб, бир хил массага келтирилади ва гранулада қўнғичларга берилди. Бу жониворларнинг бир кунлик озуқасининг 50 фоизини беда ташкил этади. Ушбу миқдорни таъминлаш учун корхонага ажратилган 40 гектар ер майдонига беда экилган. Қолган зарур озуқа маҳсулотлари эса турли корхоналардан харид қилинади.

Шунингдек, бу ерда қўнғичларга витамин беришга мўлжалланган замонавий дозатор қурилмаси ҳам бор. У белгиланган миқдордаги сув ва дори аралашмасини кераклик вақтда етказиб туради.

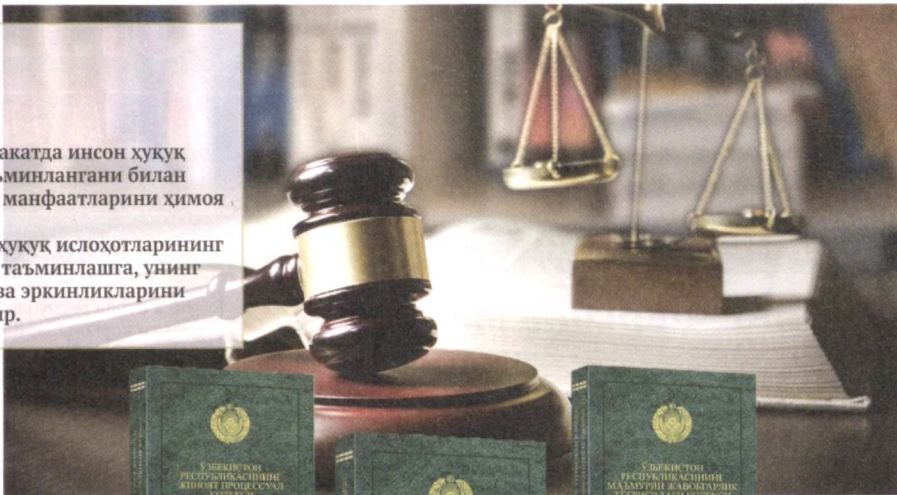
— Ававаллари замонавий технологиялар, асосан, хориждан жуда қиммат нархларга олиб келинган, — деди Фирдавс Хотамов. — Ҳозир бундай қурилмалар ўзимизда йиғиллятгани боис, уларни маҳаллий бозорлардан 2-3 баробар арзонга харид қилиямиз. Хусусан, қўнғичлар учун зарур қафаслар, вентиляциялаш тизимларини сотиб олиш бўйича маҳаллий корхоналар билан шартнома имзоланганмиз. Қўнғичларни, уларнинг сифати чет элдан олиб чиқарилганидан сира қилишмайди.

Дарҳақиқат, бугун юртимизда тадбиркорликни ривожлантириш борасидаги ислохотлар рақобатбардош миллий товарлар ишлаб чиқарилиши ҳамда дунё бозорларига ўзбек бренди остида сифатли маҳсулотлар экспорт қилинишига ҳам замин яратмоқда.

ҚОНУН АДОЛАТЛИ ҚАРОР ЧИҚАРИШ ОРҚАЛИ ТАЪМИНЛАНАДИ

Шўҳрат КАМОЛОВ,
жиноят ишлари бўйича Навоий
вилояти суди раисининг ўринбосари

Ҳар қандай давлатнинг обрў-эътибори ва нуфузи шу мамлакатда инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатлари қай даражада таъминлангани билан баҳоланади. Фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш эса суд органларининг иши ҳисобланади. Мамлакатимизда босқичма-босқич олиб борилаётган суд-ҳуқуқ ислохотларининг туб моҳияти, аввало, суд ҳокимиятининг мустақиллигини таъминлашга, унинг жамиятдаги нуфузи ва мавқеини оширишга, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилгани билан қимматлидир.

ва 84-моддасининг биринчи қисмида назарда тутилган асослар мавжудлиги аниқланган тақдирда, шунингдек, биринчи инстанция судида қўриб чиқилган далиллар судланувчини айбни деб топиш учун етарли бўлмай, қўшимча далиллар тўплаш имконияти қолмаган бўлса, айблов ҳукми бекор қилиниб, жиноят иши тугатилади.

Шахсни жиноий жавобгарликдан озод этишни назарда тутувчи амнистия актига зид равишда ёки жиноий жавобгарликка тортиш мuddати ўтгандан сўнг жиноят иши қўзғатилган ҳолларда суд қарорлари, гарчи уларда маҳкум жазодан озод қилинган бўлса ҳам бекор қилиниб, иш тугатилиши керак.

Олий суд пленумининг 2018 йил 24 августдаги "Судлар томонидан жиноят ишларини апелляция ва кассация тартибида қўриш амалиёти тўғрисида"ги қарорининг 25-бандида берилган раҳбарий тушунтиришларга мувофиқ, апелляция, кассация инстанцияси суди ҳукми ўзгартириш учун асослар мавжуд бўлганда қарор бекор қилинади.

Назорат инстанцияси суди эса, ЖПК 494-моддасига мувофиқ, оғирроқ жиноятга доир қонунни

қўллаш ёки жазони кучайтиришга зарурат бўлганда, апелляция ёки кассация инстанцияси ақрими бекор қилади. Ишни апелляция ёки кассация тартибида янгидан қўриш учун юборишга фақат шу асослар бўйича жабрланувчи томонидан шикоят берилган ёки прокурор томонидан протест билдирилган ҳолда ҳақли бўлади.

Олий суд пленумининг 2015 йил 18 сентябрдаги "Судланганлик ҳолати тугаллиниши ва олиб ташланишига оид қонунчиликни қўллаш бўйича суд амалиёти тўғрисида"ги қарорининг 2-бандида жазо тайинланмаган ҳолда айблов ҳукми чиқарилган ёхуд шахс бир вақтнинг ўзида асосий ва қўшимча жазодан биринчи, апелляция, кассация ёки назорат инстанцияси суди томонидан озод қилинган бўлса, шахс судланмаган ҳисобланиши ҳақида тушунтириш берилган.

Шу ўринда суд амалиётининг мисол келтирадиган бўлса, биринчи босқич судининг 2019 йил

11 февралдаги ҳукмига қўра, А.Маматов (исм-фамилиялар ўзгартирилди) Жиноят кодексининг 169-моддаси 3-қисмининг "а" банди билан Жиноят кодексининг 841-моддасига асосан, бир йил муддатга озодлиқни чеклаш жазосига судланган.

Иш ҳужжатларига қараганда, А.Маматов муқаддам жиноят ишлари бўйича Навбаҳор тумани судининг 2018 йил 11 декабрдаги ҳукмига қўра, Жиноят кодексининг 169-моддаси 2-қисмининг "в", "г" бандлари билан айбли топилиб, Жиноят кодексининг 71-моддасига асосан жазодан озод қилинган.

Бироқ суд томонидан қонуннинг юқоридagi талаблари ҳамда Олий суд пленуми қарори тушунтиришларига риоя этилмаган. А.Маматов муқаддам суд ҳукми билан жазодан озод қилинган (судланмаган)

ҳақида судларга раҳбарий тушунтириш берилган.

Биринчи босқич судининг 2019 йил 17 майдаги ақримига қўра, туман ИИО пробацция гуруҳининг тақдиминомаси қаноатлангирлан. Маҳкум А.Асоров (исм-фамилиялар ўзгартирилди) ўталмай қолган 1 йил 11 ой 26 кун ахлоқ тузатиш ишлари жазосидан Жиноят кодексининг 73-моддасига асосан муддатидан илгари шартли равишда озод қилинган.

Бироқ иш бўйича қайд этилган қонун ва Олий суд пленуми қарори талаблари бузилган. Иш ҳужжатларига қараганда, А.Асоров туман судининг 2018 йил 9 апрелдаги ҳукми билан Жиноят кодексининг 169-моддаси 2-қисмининг "б", "в", "г" бандлари билан 3 йил муддатга озодлиқни чеклаш жазосига судланган.

Суднинг 2018 йил 16 октябрдаги ақримига қўра, Жиноят кодексининг 481-моддаси 6-қисми тартибида А.Асоровга ўталмаган 2 йил 6 ой 9 кун озодлиқни чеклаш жазоси шу муддатга озодлиқдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилган.

Суднинг 2019 йил 4 апрелдаги ақрими билан маҳкум А.Асоровнинг ўталмай қолган 2 йил 2 ой 20 кун озодлиқдан маҳрум қилиш жазоси шу муддатга ойллик иш ҳақининг 15 фоизи миқдорини давлат даромадига ушлаб қолтиш шартли билан ахлоқ тузатиш ишлари жазосига алмаштирилган.

Биринчи босқич суди маҳкум А.Асоровни Жиноят кодексининг 73-моддасига асосан, ўталмай қолган ахлоқ тузатиш ишлари жазосидан муддатидан илгари шартли озод қилишда маҳкум жазонинг амалда ўтган бир қисmini ўтамаганлигини эътибордан четда қолдириб, хатоликка йўл қўйган. Судлов ҳайъати туман судининг 2019 йил 17 майдаги А.Асоровга нисбатан чиқарилган ушбу ақрими бекор қилиб, туман ИИО пробацция гуруҳининг тақдиминомасини қаноатлангирмасдан қолдиришни лозим топди.

Хулоса қилиб айтганда, жаҳон суд-ҳуқуқ соҳасида энг шарафли ва айна пайтда масъулиятли, одил судлов йўли билан адолат ва қонун устуворлигини таъминловчи, оддий тил билан айтганда, адолат тарозиси олдига ҳақиқат, ноҳақ ноҳақлиги ҳақида давлат номидан ҳолис яқиний сўзни айтувчи маънақатли касблардан бири судьяликдир. Бундан англанадигани, ҳар қандай масалани фақат суд одил ва адолатли ҳал қилиши мумкин. Адолат ва ҳақиқат эса, аввало, қонун асосида баҳсларда, томонларнинг қараш ва ёндашувларини таққослаб, ҳолис ҳукм чиқариш орқали таъминланади.

Бунёдкорлик

Маъмур МУСУЛМОНОВ,
журналист

Наманган вилоятининг Чуст ҳамда Поп шаҳарлари оралиғидаги масофа тахминан 18 километрни ташкил этади. Автомобиль йўлининг бир қисмида катта-кичик аҳоли масканлари жойлашган бўлиб, улар пахта ва буғдой майдонларига, сўлим бог-роғларга туташиб кетган. Бироқ мазкур ҳудуднинг каттагина қисmini бепоеён қир-адир ва дашт жойлар эгаллагани боис, бу ерларни яқин-яқингача қадим эртаклардаги каби куш учса каноти, одам юрса беги куядиган жойларга менгзашарди.

Тўғри, пахта яккахокимлиги даврида азалий дашт-тошлоқ ерлар ўзлаштирилиб, чигит экилган. Афсуски, барча саъй-ҳаракатлар, катта сарф-ҳаражатлар беса-мар кетиб, ҳатто экилган уруғлик чигит ҳаракатини қоплаш даражасидаги ҳосил ҳам олинмаган. Аммо йиллар мобайнида бўйи бир қарич келиб-келмайдиган гўза ниҳолларини парваришлаш, унинг ортидан каттадан-катта иқтисодий зарар қўриш давом этказган. Бунинг натижасида йил-ун икки ой далага чиқиб, эртдан кечгача меҳнат қилган деҳқоннинг қосаи оқармаган.

Сўнгги йилларда ерга муносабат ўзгарди, бепоеён экин майдонларида богдорчиликка ихтисослаштирилган фермер ҳўжаликлари фаолият бошлади.

Чуст туманидаги 70 та маҳалла фуқаролар йиғинида жами 260 мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Уларнинг қариб 65 фоизини ёшлар ташкил этади. Ёшларни муҳим иш ўрни ва уй-жой билан таъминлаш долзарб масалалардан бири бўлгани боис, чустликлар бу

ЧИРОЙ ОЧАЁТГАН ЧУСТ

борада хайрли ишга қўл урди. 2009-2016 йиллар оралиғида Чуст туманининг турли аҳоли масканларида жами 469 та турар жой барпо этилди. Уларнинг каттагина қисми янги Гулзор массивида, яъни деҳқончиликка ҳеч қандай натижа бермаётган ҳудудда қад ростлади. Бунёдкорлик ишлари, айниқса, давлатимиз раҳбарининг 2016 йил 21 октябрдаги "2017-2021 йилларда қишлоқ жойларда янгиланган намунавий лойиҳалар бўйича арзон уй-жойлар қўриш дастури тўғрисида"ги қарори доирасида янада кенгайди. Кейинги уч йилда 844 та турар жой барпо этилди ва, асосан, ижтимоий ҳаётда фаол ёш оила вақиллари, уйга муҳтож ҳамда кўп фарзандли оилаларга берилди.

Бунёдкорлик ишлари изчил давом эттирилиб, жорий йилнинг ўзидаёқ, Гулзор массивида 96 та хонадонга мўлжалланган 4 қаватли 4 та замонавий турар жой биноси қўрилмоқда. Улар ипотека кредитлари асосида берилиши аҳоли учун айна муддао бўлиб, уй-жойга муҳтож оилаларга маъқул келмоқда. Бундан ташқари, массивда 30 хонадонга мўлжалланган 5 қаватли 2 та, "Панасада" маҳалла фуқаролар йиғинида 64 оилага мўлжалланган 4 қаватли 24 хонадонли кўркам турар жойнинг қад ростлаётгани, шубҳасиз, замонавий Чуст шаҳрининг кўрқига-кўрк қўшади.

Президентимизнинг 2018 йил 20 августдаги "Наманган" эркин иқтисодий зонасини ташкил этиш тўғрисида"ги фармонига асосан, вилоятнинг барча туманлари қатори Чустда ҳам муайян ишларга қўл урилиб, бир қатор амалий натижаларга эришилмоқда. Хусусан, тумандаги "Сабзозор" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида "Чуст текстиль" хусусий корхонаси бунёд этилди. Утган 2019 йилнинг тўрттинчи қорағанди фаолиятини тўлиқ бошлаган мазкур корхона тўқимачилик матоларини ишлаб чиқариш ва бўяшга ихтисослашган. Қарийб 15,7 гектар азалий дашт-тошлоқ майдонда қад ростлаган мазкур замонавий корхонада 1248 та янги иш ўрни яратилди.

— Чуст азалдан ҳунармандлар шаҳри ҳисобланади, — дейди туманининг инвестициялар ва ташқи савдо бўлими бошлиғи Отабек Қаримқўжаев. — Бу ерда пичоқчилик, дўппидўзлик, қосиблик, каштачилик ва ҳунармандчиликнинг бошқа турлари ривожланган. Сўнгги

йилларда туманимиз сонаотлашган ҳудудга айланиб бораётган ва тобора юксалмоқда. Айниқса, Президентимизнинг "Наманган" эркин иқтисодий зонасини ташкил этиш тўғрисида"ги фармони асосида истиқболли лойиҳалар доирасида бунёд этилаётган замонавий корхоналар мазкур инсонни ахлини мамнун этмоқда. Эртанги порлоқ кунга ишончини мустаҳкамламоқда.

Бугун Чуст нафақат ҳунармандлар, балки сонаотчилар шаҳрига айланган. Чунки туманда бири-биридан кўркам турар жой бинолари қад ростлаши билан бира, "Чуст кичик сонаот ҳудуди" ташкил этилиб, бу ерда улкан сонаот корхоналари ҳам барпо этилмоқда. Янгидан-янги иш жойлари ташкил этилмоқда. Буларнинг барчаси туман аҳли учун эртанги фаровон турмушдан, порлоқ келажакдан далолатдир.

Мутолаа

“ВАБО — инсонлар учун бир СИНОВ” китоби нашрдан чиқди

Л.СУВОНОВ

Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Усмонхон Алимов умумий тахрири остида "Вабо — инсонлар учун бир синов" номли янги китоб нашрдан чиқди.

ВАБО —
ИНСОНЛАР УЧУН
БИР СИНОВ

Маълумки, бутун дунё беш ойдан зиёдроқ вақт мобайнида коронавирус инфекциясига қарши кураш олиб борапти. Бу борада мамлакатимизда ҳам барча зарур чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Инсоният коронавирусга қарши вакцина ишлаб чиқиш учун бор куч-гайрати, маблағини аямаётган, тиббиёт ходимлари ҳафталаб, ойнаб лабораториялардан чиқмай, излашлар олиб бораётган бир пайтда Ўзбекистон мусулмонлари идораси томонидан тайёрланиб, чоп этилган мазкур асарни коронавирусга қарши "маънавий вакцина", десак адашмаган бўлаемиз.

"Вабо — инсонлар учун бир синов" китобидан "Коронавирус қандай касаллик?", "Пандемия нима?", "У руй берса, қандай йўл тутиш керак?", "Тарихимиздаги даҳшатли ўлат қандай даф этилган?" каби саволларга ҳам диний, ҳам тиббий, ҳам замонавий жиҳатдан аниқ жавоблар олиш мумкин.

Шунингдек, ушбу асардан Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгашининг коронавирус

(COVID-19) инфекциясини тарқатишининг олдини олиш бўйича фатвоси ҳам ўрин олган. Буни бугунги шароитда ҳар бир юрtdошимиз ўқиб, биллиб олиши фойдадан холи бўлмайди.

Қарантин пайтда турли диний маросимлар қандай ўтказилади? Мабо, коронавирус инфекциясини юқтириб олган бемор вафот этса, у қандай дафн этилади?

Албатта, бундай саволлар бошига шундай иш тушган кишиларнинг уйлантириши табиий. Янги нашрдан шу ва бошқа муҳим саволларга жавоб топиш мумкин.

Китоб Ўзбекистон мусулмонлари идорасига қарашли янги очилган "Шамсуддинхон Бобохонов босмахонаси"да чоп этилган.

Ушбу асар кенг китобхоналар аудиториясига мўлжаллангани, иборалар халқчил, содда ва тушунарли шаклда баён этилгани билан аҳамиятлидир.

“Бир миллион дастурчи” лойиҳаси

ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРГА МОС БЕПУЛ МАШҒУЛОТЛАР

Санобар ЖУМАНОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Мамлакатимизда замонавий дастурлаш технологияларини ўзлаштирган кадрларни тайёрлаш мақсадида “Бир миллион дастурчи” лойиҳаси амалга оширилмоқда.

Мазкур лойиҳанинг аҳамияти рақамлаштириш иқтисодий тараққиётнинг мезони, жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашув, барча соҳаларни комплекс ривожлантиришнинг асосий шарти экани билан изоҳланади. Бугун дунёда рақамлашув, мобиллашув, сунъий интеллектнинг жорий эта оладиган кадрлар — дастурчиларга талаб юқори. Боиси, рақамли иқтисодиётни таъминловчи инфратузилма, АКТ соҳасига киритилган катта имқдордаги инвестиция ҳам электрон имкониятлардан самарали фойдалана олувчи дастурчиларсиз ўзини оқламайди.

Рақамли иқтисодиётни йўлга қўйиш ва унинг самарали фаолиятини таъминловчи бир миллион дастурчини тайёрлашга қаратилган лойиҳа доирасидаги машғулотлар айни кунда uzbekcoders.uz ўқув портали орқали олиб борилмоқда. Видеодарслар ўзбек тилидаги субтитрлар билан тақдим этилади. Истаган инсон рўйхатдан ўтиб, онлаин сабоқларда қатнашиши мумкин. Машғулотлар bepul.

Лойиҳани ишга туширишнинг биринчи босқичида аҳолига лойиҳани танитиш ва рақамли кўникмаларни эгаллашга ёрдам берувчи дарсларни тарғиб қилиш мақсадида реклама кампанияси ўтказилди. “Бир миллион дастурчи” лойиҳасининг дастлабки босқичида 62 мингдан зиёд

ўқувчи қамраб олиниб, уларнинг 5 минг 400 нафарига малака сертификати берилди. Лойиҳа ZIYONET таълим портали, UZMOBILE мобил алоқа оператори ва UZONLINE интернет провайдерларининг текин хизматларига киритилди. Рақамли технологиялар ўқув марказларида ушбу лойиҳа доирасида дастурлаш кўникмаларига ўқитиш жорий этилмоқда.

2020/2021 ўқув йилида юқори синф ўқувчилари ва талабаларни uzbekcoders.uz портали орқали ўқитиш қамрови кескин оширилиши режалаштирилган. Янги ўқув йилидан бошлаб олий

Дарсларга қатнашиш учун махсус билим талаб этилмайди. Машғулотларда Udacity ахборот технологиялари иختисосликларига йўналтирилган етакчи онлайн платформа ўқув материалларидан фойдаланилади. Мазкур платформа ўқув дастурлари ва курслар мазмуни Google, Facebook, Amazon, Autodesk ва бошқа шу каби етакчи компаниялар билан биргаликда ишлаб чиқилган. Барча курслар ҳаққоний маълумотлар тўплами асосидаги лойиҳалар билан ишлаш орқали амалий кўникмаларни шакллантиришга қаратилган.

Ёшларнинг замонавий касбларни эгаллашга қизиқиши ҳам юқори. Уларга бир вақтнинг ўзида бир нечта курсда иштирок этиш имкони берилган. Машғулотлар жадвали мослашувчан. Биринчи босқични ўзлаштиришга атиги икки ҳафта керак. Аммо дарсларни тайёрлаш учун вақт оз бўлса-да, уни 3 ой ичида тамомлаш мумкин. Иккинчи босқич биринчи босқич тугатгандан сўнг, яъни амалий билимларни баҳоловчи тестлар топширилганидан кейин бошланади. Агар иштирокчи уни ҳам 10-12 ҳафта ичида тугатолмаса, 3 ой ичида ўзлаштириши мумкин. Шундай қилиб, курснинг тўлиқ контенти тамомлаш учун сайтда рўйхатдан ўтган биринчи кундан бошлаб умумий 6 ой муддат берилади. Курсни тугаллаганларга икки турдаги иштирокчи ва битирувчи сертификати берилади.

— Android дастурлаш йўналишидан рўйхатдан ўтиб, bepul онлайн видеодарслар орқали билимимни оширдим, — дейди 21 ёшли дастурчи Асаджон Хусанжонов. — Ўқув материаллари содда ва аниқ қилиб тузилган, топшириқлари қизиқарли. Дарс юзасидан пайдо бўлган саволларимизга телеграм мобил иловасидаги гуруҳ орқали жавоблар олдик. Мен курсларда муваффақиятли иштирок этиб, битирувчи сертификатини қўлга киритдим. Галдаги мақсадим Frontend дастурлашни ўрганишдир.

Лойиҳа доирасида фаол иштирокчилар учун танловлар ўтказиб келинмоқда. Масалан, айни кунда ташаббус кўрсатиш, бошқа иштирокчиларни руҳлантириш, ўқув материаллари ахборот технологиялари ва янги дастурий таъминот, қатнашчининг лойиҳадаги муваффақияти ва тажрибаси, лойиҳа иштирокчиларига фойдали бўлган мавзуларда мақола ва таржималар тайёрлаш бўйича танлов бўлиб ўтмоқда. Бунинг учун рўйхатдан ўтиб, community.uzbekcoders.uz манзилида мақолалар чоп этиш зарур. Уч нафар голибга 1500 АҚШ долларидан соврин берилиши кўзда тутилган. Бу ҳам ёшларнинг дастурий билимларни ўзлаштириш ва уларни бошқаларга етказишга интилишини оширади.

Экология

Баҳор ХИДИРОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Маълумотларга кўра, ҳозирги кунда сайёрамизда рўй бераётган глобал экологик муаммолар ва инсон омили таъсирида ер юзидан 60 мингта яқин ўсимлик тури ва 7 мингдан ошди ҳайвон тури умуман йўқ бўлиб кетиш арафасида турибди. Бу нафақат табиий мувозанатга, балки инсониятнинг келажигига ҳам жиддий таҳдидир. Зеро, ҳаётимизнинг давомийлиги табиат билан чамбарчас боғлиқ.

ТАБИАТГА ЗАРАР ЕТКАЗГАНГА ЖАЗО МУҚАРРАР

Шу боис, бутун дунёда экологик муаммоларни бартараф этиш, инсон ва табиат ўртасида мувозанатни сақлаш, табиат неъматларини асраш ва келажак авлодларга етказишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, БМТ томонидан 2010–2020 йиллар халқаро биологик хилма-хилликни асраш ўн йиллиги, деб эълон қилиниб, шу асосда кенг қамровли лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Атроф-муҳит мусоффолигини сақлаш ва барқарор ривожланишга эришиш мамлакатимиздаги ишловларнинг ҳам муҳим йўналишидир. Бугунги кунда юртимизда бу йўналишдаги ишлар йигирмадан ортқи қонун ва уч юзга яқин қонуноти меъёрий ҳужжати асосида тартибга солинмоқда. Кейинги йилларда экологик қонунчилигимизнинг ташкилий асослари янада такомиллашмоқда. Президентимизнинг 2019 йил 30 октябрдаги “2030 йилгача бўлган даврда Ўзбекистон Республикасининг Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги фармони экологик муаммоларни бартараф этиш ва барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсад ва вазифаларга эришишда муҳим дастурлар амал бўлмоқда.

— Ўзбекистон табиатининг биологик ва ландшафтлар хилма-хиллиги миллий бойлигимизнинг ажралмас қисмидир, — дейди Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси бошқарма бошлиғи Ўлмас Собиров. — Бу бойлик бир неча минг йиллик эволюция давомида юзга келган, аҳдоқларимиз томонидан бизга қолдирилган улкан меросдир. Зиммамизда уни авлодларга хилма-хил ва барқарор тизим кўринишида қолдиришдек улкан ва масъулиятли вазифа турибди. Шу сабабли табиатга, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига нисбатан нотўғри муносабатда бўлишга чек қўйиш, табиат инъомлари, бойликларини, табиий ресурсларни муҳофаза қилиш, улардан оқилона фойдаланиш ва уларни қўлайтириш барчамизнинг асосий бурчимиз бўлиши лозим.

Бу борада Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан тегишли давлат, жамоат, халқаро ташкилотлар ҳамкорлигида муҳим чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, биологик хилма-хилликка салбий таъсир этакдиган долзарб муаммолар ўз вақтида аниқланиб, бартараф этилмоқда.

Юртимизда ўсимлик дунёси объектлари 12772 турни, ҳайвонот дунёси қарийб 16000 турни ташкил этади. Ўсимликларнинг уч юздан зиёд, ҳайвонларнинг икки юзга яқин тури Ўзбекистон Қизил китобиغا киритилган. Ушбу ноёб турларни асраш ва

йўқ бўлиб кетишининг олдини олиш, шунингдек, муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларни кенгайтириш борасида қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда. Орол фожияси оқибатларини юмшатиш, денгизнинг қуриган тубида ўрмонзорларни кенгайтириш, ҳудудларда “яшил белбоғ”лар барпо этиш, ишлаб чиқариш жараёнида экологик назорат тизimini такомиллаштириш, табиий ресурсларни тежаш, чиқиндиларни қайта ишлаш борасидаги ишлар бунга мисол.

Бугунги кунда Ўзбекистон турли соҳалардаги халқаро муноса-

умумий майдони ўрмон ҳўжаликлари ва ўрмон-овчилик ҳўжаликлари-дан ташқари 2079,2 минг гектарни ёки мамлакат ҳудудининг 4,64 фоизини ташкил этади. Бундай яшил майдонларни кенгайтириш ва атроф-муҳит мусоффолигини таъминлаш борасидаги ишлар узвий давом эттирилмоқда.

Мамлакатимизда экологик мувозанатни сақлаш борасидаги эзгу ишларга соя солаётган муаммолар ҳам йўқ эмас. Браконьерлик шундай ҳолатлардан биридир. Камайиб бораётган ноёб турларни ноқонуний равишда овлаш билан шугулланиди-

Давлат инспекторлари томонидан ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига оид олти юзта ҳуқуқбузарлик аниқланган. 456 нафар ҳуқуқбузарга нисбатан жами 2 миллиард сўм жарима ва табиатга етказилган зарар суммалари белгиланган.

батларни тартибга солиувчи қўллаб қўллаш табиатга ҳар йили жиддий зиён этади. Шу боис, бундай ҳолатларнинг олдини олиш давлат ва жамиятнинг доимий эътиборида туради. Мамлакатимиз давлат ва нодавлат ташкилотлари экологик қонунбузарларга қарши тегишли чора-тадбирларни амалга оширмоқда. Жумладан, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси мутахассислари томонидан жойларда мунтазам мониторинг ва рейдлар ташкил этилади. Жорий йил 10 майдан 10 июнгача браконьерларга қарши курашиш ойлғи ўтказилди.

Қўмита ахборот хизмати маълумотига кўра, браконьерликка қарши курашиш ойлғида давлат инспекторлари томонидан ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига оид олти юзта ҳуқуқбузарлик аниқланган. 456 нафар ҳуқуқбузарга нисбатан жами 2 миллиард сўм жарима ва табиатга етказилган зарар суммалари белгиланган.

Ноқонуний балиқ овлашиши билан боғлиқ жами 120 та ҳуқуқбузарлик аниқланган бўлиб, бунинг натижасида ҳайвонот дунёсига етказилган зарар 48 миллион сўмни ташкил этган. Қонунбузарларга 117 миллион сўм жарима белгиланган.

Табиат инсоннинг ягона яшаш макони, унинг ҳар бир неъматини инсон учун яратилган. Бироқ бу бойлик чексиз-чегарасиз эмас, ҳар бир нарсанинг ҳисоби, ўлчови бор. Шу боис, табиат захираларидан оқилона фойдаланиш ҳаёт давомийлигининг муҳим асосидир. Бундай тадбирлар эса ҳар бир инсонга ана шундай меъёр ва қонун-қоидаларни яна бир қарра эслатиб, оғохлик ва ҳўшёрликка ундайди, жамиятда экологик маданиятни юксалтиришга замин бўлади.

Янгича ёндашув

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

“Ерни боқсанг, ер сени боқади”, деган нақл бор. Ҳўш, қишлоқ ҳўжалигига янги кириб келган ёш авлод соҳанинг паст-баланди, кредит олишдан тортиб, қандай уруғлардан фойдаланиш борасидаги билимларни қимдан олади? Қайси ташкилотта муржаат қилиши мумкин?

ИННОВАЦИОН АГРОХИЗМАТЛАР МАРКАЗИ

Аграр соҳа ривожланган етакчи хорижий давлатларда фан, таълим ва ишлаб чиқаришнинг интеграциялаш мақсадида қишлоқ ҳўжалигига билим ва инновациялар тизими (AKIS) йўлга қўйилган. Натижада улар томонидан янги инновацион билим ва технологиялар кенг жорий этилиши билан бир қаторда агрохизматлар ҳам кўрсатилаётганга гувоҳ бўласиз.

Тан олиш керак, юртимизда қишлоқ ҳўжалиги вакиллари учун бу каби маслаҳат марказлари ҳали мавжуд эмас. Давлатимиз раҳбари Фарғона вилоятига таширғи чоғида ҳар бир ҳудуднинг ери, ресурслари, имкониятларининг ўзига хослигини ҳисобга олган ҳолда агрохизмат кўрсатиш тизимини янги босқичга олиб чиқиш бўйича кўрсатмалар берган эди.

Бу йўналишдаги жаҳон тажрибаси ва Ўзбекистон қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш стратегияси доирасида замонавий инновацион Агрохизматлар

маркази фаолияти илк бор Фарғона вилоятида йўлга қўйилган бўлди.

— Мазкур ҳудудий марказ томонидан “ягона дарча” тамойили асосида давлат-хусусий шерикчилик шартларида агро-сановат мажмуига оид 500 дан ортқи хизмат кўрсатилади, — дейди қишлоқ ҳўжалиги вазирининг ахборот сўбсати бўйича маслаҳатчиси Нигора Ҳўжаева. — Янги турдаги инновацион технологиялар асосидаги 40 дан ортқи хизмат, жумладан, геоахборот, дрон хизматлари, халқаро стандартлар, “Organic”, “Global G.A.P.” ва “Halal” сертификатлари жорий этилади. Шунингдек, марказда аграр соҳага иктисослашган илмий-тадқиқот институти 15 нафар олимни, 30 дан ортқи маҳаллий ва хорижий агробизнес вакили доимий фаолият юритади.

Халқаро аккредитациядан ўтган 5 турдаги замонавий лаборатория, яъни қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари хавфсизлиги, In-vitro қўчатчилиги, тулрок, сув ва фитосанитария таҳлил лабораторияси вилоятдаги 9 минг фермер ҳўжалиги ҳамда агро-бизнеснинг 500 дан ортқи вакилига хизмат кўрсатади.

Фарғона туманидаги “Чекшўра Бобур” ММТП ҳудудидида 5 гектар майдонни эгаллайдиган мазкур марказдан дала кўргазма ва агробизнес майдони, асосий бино ва лабораториялар ҳамда ободонлаштириш ерлари ўрин олади. Унда замонавий билим ва тажрибаларга эга бўлган 133 нафар ҳодим учун янги иш ўрни яратилган. Шундан 40 нафар мутахассис бугунги кунга қадар дунёнинг етакчи давлатларида (АҚШ, Туркия, Исроил,

Голландия, Германия, Хитой, Латвияда) малака ошириб қайтди. Қолган мутахассислар ҳам йил якунига қадар халқаро қишлоқ ҳўжалиги марказларида тажриба ўтайди.

Ушбу марказ фаолиятини йўлга қўйишга Жаҳон банкининг кредит лойиҳаси, Европа Иттифоқининг грант қўмақлари ва хусусий инвесторларнинг маблағлари йўналтирилади. Кейинги босқичда мазкур марказлар фаолияти республикамизнинг бошқа барча ҳудудлари ва туманларида йўлга қўйилиши белгиланган.

2021-2022 йилларга мўлжалланган иккинчи босқичда Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Навоий, Самарқанд, Қашқадарё ва Жиззах вилоятларида, кейинчалик эса республикамизнинг барча ҳудудларида Агрохизмат марказлари ташкил этилади.

Ноқонуний балиқ овлашиши билан боғлиқ жами 120 та ҳуқуқбузарлик аниқланган бўлиб, бунинг натижасида ҳайвонот дунёсига етказилган зарар 48 миллион сўмни ташкил этган. Қонунбузарларга 117 миллион сўм жарима белгиланган.

Адиблар хиёбонидаги ўйлар

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ ВА ЎЗБЕК РОМАНЧИЛИГИ

(Ўзликни англаш мажмуаси)

Ханни йўлдошев олган суратлар

Жаббор ЭШОНҚУЛОВ

ЎзФА Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейи директори, филология фанлари доктори, профессор

қандай ижод намунаси ҳам ўзликни англаштиришга хизмат этувчи бадий асар бўлади? Албатта, йўқ.

Бадий асар ҳақида гап кетганда, биз қандай асарларни ҳақиқий адабиёт, деб баҳолашимиз керак, деган саволга жавоб топиш зарур. Кенг ўқувчилар оммасига мўлжаллаб ёзилган, бир ўқишдаёқ ҳамма сир асрори оидинлашадиган, ўқувчини қийнамайдиган турли қизиқарли воқеалару олди-қондирларга бой китобини ёки Абдулла Қодирийни ҳам ўқий ҳамма ҳам қийнамай ўқи олавермайдиган, маъини чақавармайдиган, лекин дидни, савияни, фикрни ва инсон ҳақидаги билимни янгилайдиган асарини? Шунинг айтиши керакки, XX аср жаҳон бадий тафаккур чўққилари бўлиши Фолкнерни барча америкаликлар, Камюни эса барча французлар ўқийвермайдиган ва ўқий олмайдиган ҳам. Улар ўз ватанида оммавий ёзувчи саналмайдиган. Бироқ худди бизда Абдулла Қодирий каби биринчиси Америка, иккинчиси Франция маданияти ва бадий тафаккурининг фахри саналади. Шундай экан, оммавийлик бадийлик мезони эмас ва, менимча, оммавийлик мубайян маънода бадийликдан четлашши, маъжуд дидга бўйсунуш ҳамдир. Бадийлик эса диднинг бетиним ўсишига хизмат қилади, уни доимо ҳаракатга, ўсишга, изланишга чорлайди. Абдулла Қодирий каби адиблар асарлари худди ана шундай юксак бадийлик намунасидир.

Китоб жавонларини тўлдирадиган, адабиётимизни сон жиҳатидан бойтадиган асарлар жуда кўп. Бироқ бадий дидни тарбиялайдиган, инсон ҳақидаги билимни чуқурлаштирадиган "Ўткан кунлар" романига ўхшаш асарлар ҳар доим ҳам яратилавермайдиган. Ана шундай асарларга адабий жарвоннинг махсули сифатида баҳолашни зарур. Зеро, чинакам бадий янгилашни, бадий иқтилоб инсонга янгича қарашдан, унинг қалби, ҳасрати, мусибати, нафрат ва муҳаббатига, оғриғига чинакам яқинлашадиган бошланади. Инсоннинг қалбини кашф қилмасдан туриб, адабиётда янгилик яратиш мумкин эмас. Адабиётнинг бош мавзуси инсондир. Унга бориладиган, яқинлашадиган йўл услубдир. Услуб, адабнинг сўзи билан айтганда, ёзувнинг ўзи. Ёзувчи ўзгармас экан, услуб ҳам ўзгармайдиган. Шакланмаган услуб — шакланмаган шахснинг ифода тарзидир. Бизда узоқ йиллар ёзувчи шахс ҳақида, шахс ва истеъдод ахлоси ҳақида пом-мим дейилмади. Ваҳоланки, чала жамият чала шахс, чала шахс чала истеъдодни, чала истеъдод чала адабиётни пайдо қилади. Чала адабиёт, ўз навбатида, чала дидни, чала маънавиятни юзага келтиришга хизмат

қилади. Чала ва чучмап адабиёт дидни ўтмаслаштиради. Жамиятнинг эстетик диди давлат худуди каби мустақам муҳофаза қилиниши ва муттасил ўстириб борилиши лозим бўлган маънавий мулкдир.

Шахс шакланмаган, ички "мен"и қул қилинган, ҳар қандай замонга ва сўзсизга ўзини тез мослаб биладиган ёзувчи ҳур, озо инсон руҳини тасвирлай олармикан? Ижодкор изланиш йўлидаги маглубиятдан чўчир экан, чинакам галабани ҳам билмайдиган. "Маглубият лаззатини билмаган, — дейди Фолкнер, — галаба лаззатини ҳам ҳис қилмайдиган. Чинакам маглубият лаззати галаба нашидасини бошлангандир". Шу фикрга таяниб айтиш мумкинки, Абдулла Қодирий ҳам "Ўткан кунлар"га ўз услубини толуғча

не-не заҳматларини чекмаган?

Ёзувчи даврлар алмашгандагина ўзгармайдиган, у ҳар бир асарида ўзгариб, ҳар бир асарида шаклланиб боради. Гузаллик ва сўз қудрати томон ташланган ҳар бир қадам ёзувчидан янги ижодий қувватни, янги ижодий кашфиётни талаб қилади. Абдулла Қодирий нафақат ўзбек ва қардош халқлар, балки дунё адабиётида ўз ўрнига эга адиб ҳисобланади.

"Жаҳон адабиётида услуб жиҳатдан фарқ қиладиган бешта романчилик мактаби сайқалланиб кўзга ташланиб туради. Улар инглиз, француз, немис, рус, ҳинд романчилик мактабларидир. Эндликда олтинчи романчилик мактаби яратилди. Бу мактабни яратган Абдулла Қодирийдир", деб ёзган эди ўз даврида машҳур шарқшунос Е.Э.Бертельс.

Ёхуд нафақат қозоқ, балки бутун туркий халқларнинг буюк мутафаккирларидан бири Мухтор Азевос тили билан айтадиган бўлсак, юксак асар яратган Абдулла Қодирий романлари XX асрнинг 20-йилларида гуё текис саҳрода тўсатдан пайдо бўлган Помир тоғларини эслатади.

Абдулла Қодирий дастлаб ижодини шеърлар ёзишдан бошлаб, ўзининг кўплаб мақолалари, публицистик ва саҳна асарлари, ҳажвий ҳикоялари билан ҳам ном қозонди, эл оғзига тушди. "Ўткан кунлар", "Меҳробдан чаён" асарлари билан эса ўзбек адабиётида романчиликка асос солди.

Унинг "Ўткан кунлар" романи Туркистон ўлкасидаги барча қўшни давлатлардан

тортиб, узоқ ўлкаларга етиб борди. Абдулла Қодирий хотираларида ўтган асрнинг 30-йилларида "Ўткан кунлар" татар қардошларимизнинг ҳам энг сеvimли асарларидан бири бўлганини, адибни "Абдулла оби" деб эъзозлашганини қайд этади.

"Ўткан кунлар" романининг шу қадар шухрат топишининг сири-синоати нимада? Назаримизда, бу саволга жавобни романнинг ўзидан, адибдан қолган хотиралардан излашимиз зарур. Атоқли адибимиз Абдулла Қодирий: "Модомки, биз янги даврга оёқ қўйдик, бас, биз ҳар қандай йўсунда ҳам шу янги даврнинг янгиликлар кетидан эргашимиз ва шунга ўхшаш дostonчилик, рўмончилик ва ҳикоячиликларда ҳам янгилашга, халқимизни шу замоннинг "Тоҳир ва Зухра"лари, "Чор дарвеш"лари, "Фарҳод-Ширин" ва "Баҳромгўр"лари билан таништиришга ўзимизда мажбурят ҳис этамиз", деб ёзган.

Бир қарашда адиб бу сўзларни камтарлик учун айтгандай туюлади. Бироқ роман жанрининг келиб чиқиш тарихига назар ташлайдиган бўлсак, адиб сўзлари чин ҳақиқат эканини илғаб оламиз. Яъни "Ўткан кунлар" "Алпомиш", "Гўрғули", "Тоҳир ва Зухра", "Баҳромгўр" каби халқ дostonлари, қиссакларимизнинг халқ китобларидаги аъёнларининг давом эттирилиши билан боғлиқ.

"Алпомиш" дostonи билан "Ўткан кунлар" романи сюжет воқеалари ҳамда Алпомиш ва Отабек, Барчин ва Қумуш, Қултой ва Ҳасанали каби образлар талқинида ўзаро ақинлик масалалари алоҳида тадқиқот мавзусидир.

Роман жанрида алоҳида қолдирган Рабленинг "Гаргантоа ва Пантaгpиoнe"сини оламизми ёки Жонатан Свифтнинг "Гулливернинг саёҳати", Даниел Дефонинг "Робинзон Крузо"сини оламизми, биз барчасида эпосга яқинлигини кўраемиз. Зеро, Гегелнинг роман ҳақида гапира туриб, унда воқеликнинг эпик тасвири бўлиши шартлигини урғулаши, В.Г.Белинский эса "роман шахс ҳаётининг эпоси"дир, деган хулосага келиши бежиз эмас.

Роман жанри эпос замирида юзага келиб, мустақил жанр сифатида шаклланиш жарёни ҳамда бугунги ҳолатида ҳам (Жойс, Маркес асарлари мисолида) фольклордан ҳеч қачон узоқлашиб кетмаганлигини, мазкур жанрнинг яна янги таъйинлар асосида фольклорга яқинлашувини кузатамиз. Умуман, XX аср насрида авангард адабиёт намоёндалари романи фольклорга қайтаришга уринганлиги билан ушбу жанрнинг янги босқичи бошланди.

Абдулла Қодирий замонида роман воқеликни идрок этиш ва ифода этишининг эски ҳис шакли, воқеликка таъомил янгича бир муносабат эди. Эпосда

воқеликка муносабатда озғани ижро аъёнларига рия этиш, воқеликни эпик формалар асосига қуриш мумкин ҳисобланса, "Ўткан кунлар" мисолида биз романда ижодкорнинг қуввати, бадий имкониятидан келиб чиқиб, воқеликка таъомил янгича бир ёндашувни кўраемиз.

Романга хос тафаккур, тил, услуб, қаҳрамон ва характерлар талқини ҳамда, энг муҳими, воқеликни эпик идрок этишда бошқа жанрлардан таъомил фарқликлари, яъни эпик қўлам уни бошқа насрий жанрлардан буткул фарқлаб туради.

Роман қандай бўлиш керак, деган саволга "Ўткан кунлар" ҳар томонлама — матн, тузилиш, қаҳрамон ва воқелик, турфа образлар талқини мисолида тўла жавоб беради. Эпик қўлам, эпик шариит, образ, тақдир, характерларнинг эпик талқини бўлиши шартлиги роман қўлиладиган асосий талаблардир. Роман жанри худди эпос каби халқнинг тарихи, тақдири, тафаккур тарихи билан бевосита алоқадордир.

Халқнинг тақдири билан боғлиқ масала бир ёки кўплаб қаҳрамонлар ҳаёти орқали очиб берилади. Фақат бунда ҳар жаҳада: воқелик, образ, характерларда, тил ва услубда қўлқатламилликка асосланган, етакчи жанрга хос хусусиятлар бўртиб туради.

Адиб "Ўткан кунлар" романида қадимдан келаётган шарқона дostonчилик аъёнларига суянган ҳолда, XX аср арафасида турган инсоннинг тафаккурига, шахдига, шижоатига мослаб Шарқу Фарб бадийатини синтез қилган янги бир ижод намунасини яратди. Бу бир эксперимент эди. Шу илк экспериментнинг ўзидаёқ адиб иктидори, бадий саъиётини тўла намоён эта олди.

Роман гарчанд 1925-1926 йилда чоп этилган бўлса-да, "Инқилоб" журналида эълон қилинган дастлабки вариантнинг сўзбошисиде адиб 1920 йил тарихини муҳайялади. Демак, ёзувчи бу асарни 1920 йиллардан олдинроқ қоралай бошлаган. Ўз халқининг ўтмиши, миллий маданияти ва қадриятларига бўлган собит муносабат, миллатнинг келажагини унинг эркида, озодлигида, маърифатида кўриш, ўзбекона урф-одат, ўзбекона характер, образ, ўзбекона менталитет, ўзбекона тафаккурни бетақдор бадий тасвир воситалари орқали тасвирлаб бериш ёзувчининг бош мақсади бўлган. Шунинг учун ҳам бу асарни ўзбек халқи қадриятларининг бадий "қомуси" дейишимиз мумкин.

Адиб ҳақидаги хотираларимиз шу ки биламизки, у бу романини ёзиш учун пухта тайёргарлик кўрган, тарихий фактларни тўплаган, одамларни, ҳаётни яхши кузатган, яхши ўрганган.

Романининг эпик қўлами ниҳоятда кенги, икки сеvimган қалбнинг саргузаштлари тасвирланган халқ дostonлари намунаси каби Отабек ва Қумушнинг соф, тиник, илоҳий бир сеvim қиссаси мисолида бутун халқнинг "кир ва қора" кунлари тарихи, жамиятда юз бераётган маънавий бўҳрон, ахлоқий таназзул илдилаб

шафқатсиз реалистик услубда тасвирланади. XIX асрдаги Туркистон тарихини кўз олдимизда аниқ-тиник гавдалантиради.

Бадий сўз санъатидаги азалий мавзу — эзгулик ва ёвузлик, ёруғлик ва эзгулик, зоҳир ва ботин ўртасидаги кураш романда Отабек ва Ҳомид, Қумуш ва Зайнаб, Юсуфбек хожи ва Азизбек, Мусулмонқул ўртасидаги кураш сифатида бадий тимсолий тарзда шу даражада инжа акс этганки, ҳар саҳифасида биз қаҳрамонларнинг руҳиятига янада яқинроқ кириб бораемиз, бу ҳолат туйғуларимизга таъсир қилади ва асар воқеларини, қаҳрамон кечинмаларини ич-ичимиздан ҳис этамиз.

Романда иштирок этган ўғил-қизга яқин образ ўз қиёфаси, ўз характери, ўз нутқи эга. Бири иккинчисини тақорламайди. Асардаги Отабек, Қумуш, Юсуфбек хожи, Ўзбекбойим, Ҳасанали, Офтобойим каби ижобий, Ҳомид, Жаннат каби салбий образларнинг ташқи қиёфа тасвиридан тортиб, уларнинг нутқи-чала табиий, ўзига хос, маҳорат билан ёритиб берилаган.

Бугунги дунё адабиётининг энг етакчи насрга хос воқеликка полифоник ёндашув, ички монолог, психологик таҳлил изларини биз илк аввал "Ўткан кунлар"да кўраемиз. Роман бош қаҳрамони Отабек ва Қумушнинг руҳий ҳолати тасвирлари фикримизнинг яққол далили бўла олади.

"Ўткан кунлар" структураси шу даражада пухта ўйланганки, ҳар учала бўлимида воқелик бир-бирига жуда маҳорат билан боғланади, асар динамикаси саҳифа сайин кучайиб, ҳар бир образ тиниклашиб, ҳар бир характер тип даражасига қўтарилади.

"Ўткан кунлар"дан сўнг салкам бир асрга яқин вақт ўтати. Бугунга қадар кўп ва ҳў романлар ёзилди. Бу романларнинг юзага келиши, шубҳасиз, Абдулла Қодирий тасвирини сезиб тураемиз. Уларнинг айримларини мазкур жанрга қўшилган улкан ҳисса, деб баҳолаш ҳам мумкин бўлар, бироқ ҳеч бир роман хали Абдулла Қодирий асаричалик шухратга эришгани йўқ. XX аср бошида илк тақриб ўлароқ юзага келган бу роман эггалган довонни хали ҳеч бир асар оғиб ўта олмади. Оғиб ўта оладими? Буни вақт кўрсатади.

Абдулла Қодирий устозларимиз, ҳамкасб адабиётшунос олимларимиз томонидан кўп ва ҳў ўрганилди. Бироқ бу ўрганиш, изланишлар хали яна давом этади. **МАМЛАКАТИМИЗ РАХБАРИ ХИБОНГА ТАШРИФ ЧОГИДА ЖУДА МУҲИМ БЎЛГАН ТОПИРИҚЛАРИНИ БЕРДИ. АНА ШУНДАЙ ВАЗИФАЛАРДАН БИРИ ЎЗБЕК АДАБИЁТИНИ ДУНЁГА ОЛИБ ЧИҚИШ МАСАЛАСИДир.** Бу ўринда, биринчи навбатда, Абдулла Қодирий каби адибларимиз асарларининг дунё тилларига таржима қилиниши муҳим аҳамиятга эга.

Ўтган йилнинг сўнггида америкалик таржимон Марк Риз "Ўткан кунлар" романини инглиз тилига маҳорат билан ўғирди. Марк Риз шунчаки таржимон эмас. У ўзбек тилини яхши биладиган, юртимизда яшаб, ҳаётни ўз кўзи билан кўрган, одамларимизнинг характери пухта ўрганган адабиётшунос олим ҳам. Бу китоб биз учун ҳам, америкалик китобхонлар учун ҳам қутилмаган совға бўлди. Ўйлаيمانки, бундай китоблар ўзбек адабиётини танитишга хизмат қилувчи асарларга эҳтиёж ҳамиша сақланиб қолаверади. Бундай асарларни ўқиш, ўрганиш, халқимиз тарихи, тафаккур тарзи, руҳияти, ўзликни ўрганиш сари ташланган дадил қадам бўлади.

Бугунги глобал жамиятда, миллатнинг миллий қиёфасини ўзгартиришга, минг йиллик одоб-ахлоқ, эзгу аъёнларини, инсон қалби, руҳиятига бўлган таъовуз қундан-қунга ортиб бораётган бир даврга миллий қадриятларнинг қомуси ҳисобланган Абдулла Қодирийнинг "Ўткан кунлар"ига ўхшаш ўзликни англаштиришга хизмат қилувчи асарларга эҳтиёж ҳамиша сақланиб қолаверади. Бундай асарларни ўқиш, ўрганиш, халқимиз тарихи, тафаккур тарзи, руҳияти, ўзликни ўрганиш сари ташланган дадил қадам бўлади.

